

KRAJSKÁ KNIŽNICA
V ŽILINE

VEREJNÉ KNIŽNICE ŽILINSKÉHO KRAJA

2011

A. REGIONÁLNE KNIŽNICE

1. Knižničný fond

Regionálne knižnice Žilinského kraja v roku 2011 vykázali knižničný fond 809 539 KJ, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom počet nižší o 5 347. Nižší stav KF je spôsobený jednak nižšími prírastkami ale aj vysokými úbytkami.

Počet automatizovaných knižničných jednotiek v regionálnych knižniciach vzrástol o 17 985 KJ, ich podiel z celkového počtu tak dosiahol už 92,16 %. Stopercentnú automatizáciu KF vykázali knižnice Kysucká, Oravská a Turčianska, Liptovskej knižnici GFB sa zvýšila na 96,76 % a Krajskej knižnici na 79,80 %. V Krajskej knižnici nízke percento ovplyvňuje skutočnosť, že doposiaľ nemá automatizovanú žiadnu pobočku.

V skladbe knižničných fondov nenastali oproti roku 2010 významnejšie posuny, okrem cca 1 % zvýšenia podielu odbornej a krásnej literatúry pre dospelých v Kysuckej knižnici, špeciálnych dokumentov v Liptovskej knižnici GFB a odbornej literatúry pre dospelých v Krajskej knižnici. Aj v roku 2010 najvyššie percento odbornej literatúry pre dospelých má Kysucká a Oravská knižnica (okolo 43 %), najnižšie percentuálne zastúpenie má popri Krajskej knižnici (35,10 %) tentoraz aj Turčianska knižnica (34,96 %). Ponuka krásnej literatúry pre dospelých je najvyššia v Turčianskej a Krajskej knižnici (39,88 a 38,29 %), najnižší podiel krásnej literatúry pre dospelých má naďalej Kysucká knižnica (31,15 %). Okrem Krajskej knižnice, ktorej podiel fondu pre deti korešponduje s dosiahnutým percentom detských používateľov, detský fond ostatných knižníc je v porovnaní s percentom detských používateľov nižší o cca 3 – 7 %. Táto disproporcia a poddimenzovanosť fondov pre detských používateľov je problematickejšia najmä v knižniciach s vyšším percentom detských používateľov (Liptovská a Turčianska knižnica).

V roku 2011 sa na rozdiel oproti predchádzajúcemu roku ponuka periodickej tlače v regionálnych knižniciach neznížila až tak dramaticky, pretože celkový pokles bol len o 17 titulov (v počte exemplárov pokles o 34). Výrazné až 34 %-né zníženie ponuky periodickej tlače v tituloch aj exemplároch zaznamenala len Turčianska knižnica, naopak Krajskej knižnici sa počet periodík i titulov zvýšil o necelých 7 %. Okrem Turčianskej knižnice, ktorá sa tak v uplynulom roku dostala na 60 % počtu stanoveného štandardami pre verejné knižnice, ostatné regionálne knižnice síce rôznou mierou, ale v tomto parametre štandardy plnili.

Zásluhou zvýšených darov prírastky celkovo klesli oproti r. 2010 len o 768 KJ. Prírastky kúpou tvorili 9 948 KJ. Medziročný pokles prírastkov bol 2 039 KJ (17 %), čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom síce polovičná hodnota, ale ide o viacročný trend systematického znižovania počtu prírastkov získaných kúpou. Prírastky kúpou tak aj napriek významnému podielu grantových prostriedkov na ich získaní však tvoril iba 55,88 % z celkového objemu prírastkov knižničných jednotiek regionálnych knižníc.

Početne najväčší pokles mala Krajská (- 1 910 KJ) a Liptovská knižnica GFB (- 444 KJ) Turčianska (- 2 250 KJ) a percentuálne opäť Krajská knižnica (- 35,36 %) a Liptovská knižnica GFB (- 28,66 %) a Kysucká knižnica (- 11,75 %), Oravská knižnica A.H. niečo viac ako 4 %. Jedinou výnimkou bola Turčianska knižnica, ktorá po vlaňajšom 61 %-nom prepade mala 30 %-ný nárast prírastkov získaných kúpou.

Porovnanie s prírastkami schválenými Metodickým pokynom MK SR č. MK – 1669/2010-10/7472 z 1.6.2010 ako štandard pre verejné knižnice vôbec nie je pozitívne, keď knižnice sú dosiahnutým percentuálnym plnením hlboko pod stanoveným parametrom:

Kysucká knižnica	44,66 %
Oravská knižnica A.H.	54,74 %
Liptovská knižnica GFB	22,82 %

Turčianska knižnica	25,23 %
Krajská knižnica	31,55 %.

Najvyšší podiel prírastkov kúpou z celkového prírastku svojich fondov mala Kysucká (77,52 %) a Oravská knižnica A.H. (72,77 %), najnižší Liptovská knižnica GFB (37,17 %), Turčianska knižnica mala 43,32 % a Krajská knižnica 61,13 %.

Doplňkom knižničných dokumentov získaných kúpou boli dary fyzických a právnických osôb, ktoré obohatili fondy regionálnych knižníc spolu o 7 861 knižničných jednotiek. Knižné dary boli opäť vyššie ako v predchádzajúcom roku a to 1 271 KJ, o ktorý nárast sa zaslúžila v prevažujúcej miere Krajská knižnica (1 246 KJ), pričom Kysucká a Turčianska knižnica zaznamenali pokles darov.

Úbytky knižničného fondu dosiahli celkovo 23 156 KJ, čo je v podstate dvojnásobok počtu úbytkov v roku 2010. Najvyššie úbytky mala Krajská knižnica (13 632), ostatné knižnice od cca 1 000 po temer 4 000 KJ.

Percentuálny podiel jednotlivých knižníc na celkovom počte knižničných jednotiek sa oproti uplynulému roku mierne zmenil najmä nárastom podielu Oravskej a Turčianskej knižnice a poklesom ostatných knižníc a tak na celkovom fonde 809 539 knižničných jednotiek sa podieľali jednotlivé regionálne knižnice nasledovne:

16,87 % Kysucká knižnica, 12,27 % Oravská knižnica, 11,90 % Liptovská knižnica GFB, 20,60 % Turčianska a 38,36 % Krajská knižnica.

Napriek značnému vyradovaniu v niektorých knižniciach a diferencovaným prírastkom poradie knižníc v prepočte zväzkov na 1 obyvateľa ostalo nezmenené:

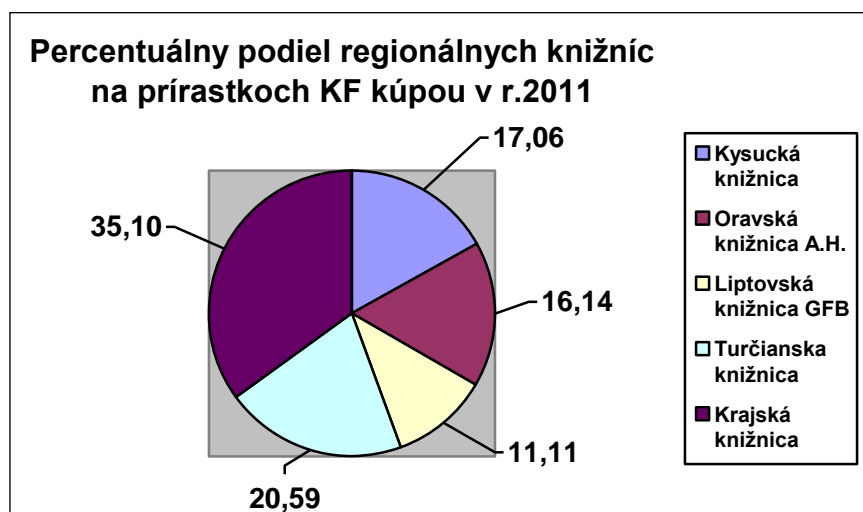
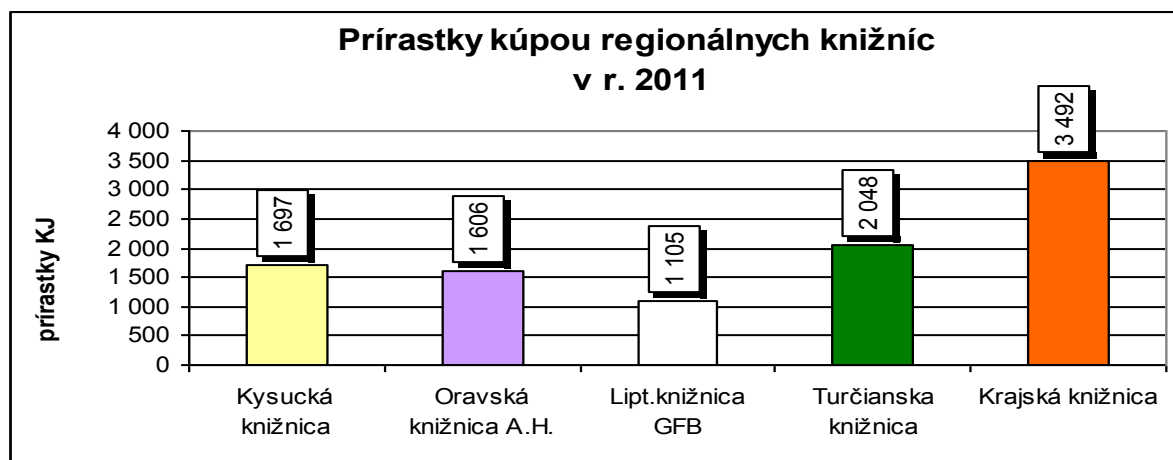
najnižší počet mala aj v r. 2011 Turčianska knižnica (2,86 KJ), Liptovská knižnica GFB 2,98 KJ, Krajská knižnica 3,65 KJ, Oravská knižnica 5,08 KJ a Kysucká knižnica dosiahla 5,39 zväzkov na 1 obyvateľa.

V skladbe prírastkov temer všetkých regionálnych knižníc naďalej pokračuje preferencia odbornej literatúry pre dospelých, jej najvyšší percentuálny prírastok mala aj tentoraz Liptovská knižnica GFB (53,11 %) a Krajská knižnica (42,54 %), Kysucká knižnica posilnila krásnu literatúru pre dospelých, Oravská knižnica A.H. najmä literatúru pre detských používateľov, Liptovská a Turčianska knižnica napriek najvyššiemu percentu detských používateľov podiel prírastkov detskej literatúry znížili, čím sa ďalej prehľbuje disproporcía medzi akvizíciou a tým ponukou literatúry pre deti a detským používateľským zázemím. Špeciálne dokumenty početne najviac vzrástli opäť v Liptovskej knižnici GFB (+ 48) a v Turčianskej knižnici (+ 37), Kysucká knižnica zaznamenala pokles o 202 KJ.

V prepočte prírastku kúpou na 100 obyvateľov došlo s výnimkou Turčianskej knižnice vo všetkých regionálnych knižniciach k poklesu, v Krajskej a Liptovskej knižnici GFB o 2 zväzky, v kysuckej a Oravskej knižnici o 1 zväzok, naopak v Turčianskej knižnici bol nárast o 2 zväzky. Pozíciu knižnice s najnižším prírastkom KJ na 100 obyvateľov s počtom 3 KJ zaujala Liptovská knižnica GFB, Krajská a Turčianska knižnica dosiahli hodnotu 4 KJ na 100 obyvateľov, Kysucká knižnica 7 a najvyšší prírastok mala aj v r. 2011 Oravská knižnica A.H. (8 KJ).

Prepočet vlastných rozpočtových prostriedkov na 1 obyvateľa použitých na nákup knižničných fondov vypovedá o rozpočtových možnostiach regionálnych knižníc na najzákladnejšiu úlohu knižníc – budovanie knižničných fondov. Táto hodnota oproti uplynulému roku okrem Oravskej a Turčianskej knižnice klesla vo všetkých ostatných knižniciach a to od 0,04 € (Liptovská knižnica GFB) až po 0,20 € (Krajská knižnica). V roku 2011 bola najvyššia v Kysuckej a Oravskej knižnici A.H. (0,34 €/1 obyv.), v Krajskej knižnici 0,26 €, v Turčianskej knižnici 0,19 € a v Liptovskej knižnici GFB 0,18 €. Vlastné rozpočtové prostriedky na dopĺňovanie knižničných fondov v roku 2011 najvýraznejšie klesli v Krajskej knižnici (- 43 %), v Kysuckej knižnici klesli o 29,35 % a v Liptovskej knižnici GFB o 19,22 %.

Naopak v Oravskej knižnici A.H vzrástli o 24,54 % a v Turčianskej knižnici o 9,64 %. Celkové náklady na doplňovanie knižničných fondov boli nižšie o 20 857 €, čo je pokles o 17,57 %.

2. Výpožičky

Zdá sa, že každoročná redukcia ponuky nových informačných zdrojov sa už v roku 2011 s výnimkou Liptovskej a Turčianskej knižnice prejavila väčším či menej výrazným poklesom výpožičiek. Celkové výpožičky regionálnych knižníc klesli o 78 101, najvýraznejšie v Oravskej knižnici A.H. o 12,86 %, v Kysuckej knižnici o 7,62 % a v Krajskej knižnici o 4 %. V Liptovskej knižnici GFB naopak: napriek nemalému poklesu nákupu knižničných fondov výpožičky vzrástli o 5,57 %, v Turčianskej knižnici vzrástli o 1 %.

V kontexte so znížením počtu výpožičiek došlo k menším či väčším zmenám v ich štruktúre: v Kysuckej knižnici v súvislosti s rekonštrukciou objektu klesli všetky druhy výpožičiek, najvýraznejšie však výpožičky odbornej literatúry pre dospelých; v Oravskej knižnici A.H. dramaticky klesli výpožičky periodík (viac ako 42 %), hoci medziročný pokles titulov periodík bol minimálny; v Krajskej knižnici, kde okrem zníženej ponuky literatúry došlo aj k redukcii pobočiek klesli všetky druhy výpožičiek. V Liptovskej knižnici GFB napriek najvyššiemu percentu detských používateľov klesli práve výpožičky detskej literatúry, naopak zvýšenie ich celkového počtu dosiahla nárastom výpožičiek pre dospelých; Turčianska knižnica pokles iných

druhov výpožičiek vykompenzovala nárastom výpožičiek krásnej literatúry pre dospelých (temer 10 %) a odbornej literatúry pre deti (+ 6 %). V roku 2011 najvyššie percento výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých dosiahla Oravská knižnica A.H (31,91 %), druhé najvyššie percento dosiahla Kysucká knižnica (28,26 %), Krajská knižnica 21,44 %, Liptovskej knižnici GFB výpožičky tejto literatúry opäť vzrástli početne i percentuálne na 19,89 %, Turčianskej knižnici sa naopak podiel výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých ďalej znížil na 16,67 % a dosahuje tak najnižšiu hodnotu. Najvyššie percento výpožičiek krásnej literatúry pre dospelých mala Turčianska knižnica (33,42 %) a Liptovská knižnica GFB (32,31 %), v ostatných knižniciach podiel výpožičiek tejto literatúry dosiahol od 26,76 % v Krajskej knižnici po 23,28 % v Kysuckej knižnici. Nárast podielu výpožičiek odbornej literatúry pre deti zaznamenala najmä Oravská knižnica A.H., ktorej aj podiel výpožičiek krásnej literatúry pre deti z najnižšej hodnoty v rámci regionálnych knižníc medziročne vzrástol o vyše 4 %. Prekvapujúce je, že v Liptovskej a Turčianskej knižnici s najvyšším percentom detských používateľov podiel výpožičiek krásnej literatúry pre deti klesol ale napriek tomu dosiahli najvyšší podiel výpožičiek krásnej literatúry pre deti (18,15 a 17,79 %).

Ako sme konštatovali v uplynulom roku po výraznom raste výpožičiek elektronických dokumentov v predchádzajúcom období, od roku 2008 však výpožičky špeciálnych dokumentov, v rámci nich aj elektronických majú klesajúcu tendenciu temer vo všetkých regionálnych knižniciach. Tento klesajúci trend sa prejavil aj v roku 2011 ďalším poklesom výpožičiek špeciálnych dokumentov u všetkých regionálnych knižníc, s výnimkou nárastu v Liptovskej knižnici GFB o vyše 14 %. Táto knižnica hoci nadobúda elektronické dokumenty, zrejme len pre vlastnú potrebu, pretože ich výpožičky (ani prezenčné) nevykazuje. V súvislosti s poklesom výpožičiek pre rekonštrukčné práce v Kysuckej knižnici jej prvenstvo vo využívaní elektronických dokumentov prebrala Krajská knižnica, ktorá dosiahla najvyššie percento ich výpožičiek (0,62 %).

Po razantnom poklese výpožičiek periodík Oravská knižnica A.H. prišla o najvyššie percento ich výpožičiek, najväčší podiel tak dosiahla Krajská knižnica 33,83 %, ostatné knižnice majú podiel výpožičiek týchto dokumentov na úrovni necelých 23 až po temer 27 %.

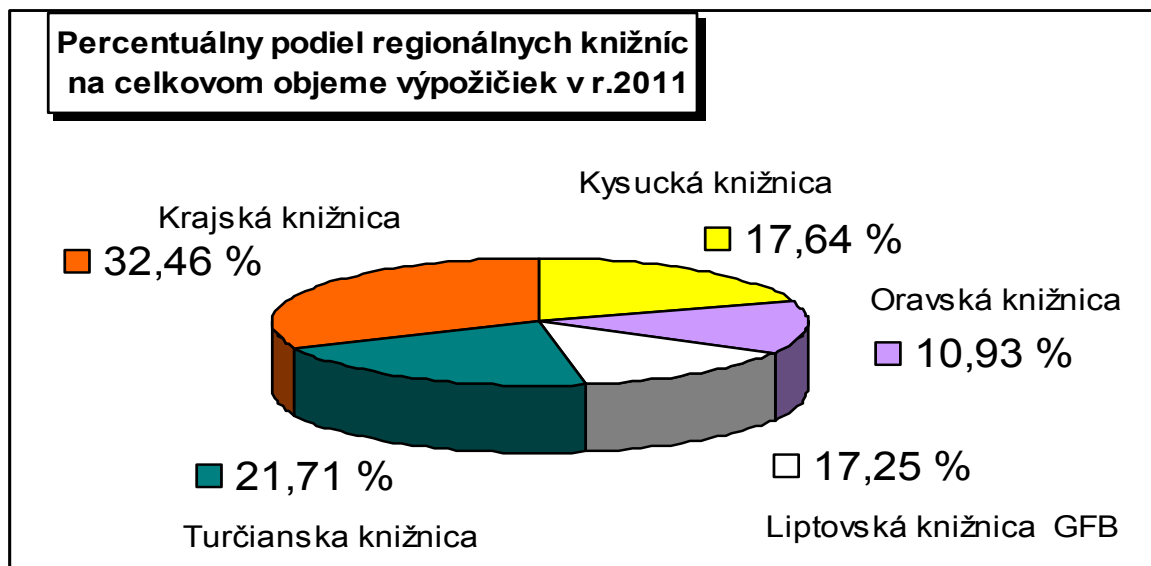
Podiel prezenčných výpožičiek z celkového počtu v porovnaní s uplynulým rokom sa zvýšil v Liptovskej a Krajskej knižnici, ich mierny pokles zaznamenali knižnice Kysucká a Turčianska, ale zníženie až o temer 10 % mala Oravská knižnica A.H..

Rozdiel v prepočte výpožičiek na 1 odborného pracovníka sa v roku 2011 v dôsledku pohybu v počte výpožičiek v jednotlivých regionálnych knižniciach ako aj pohybov v pracovných úväzkoch zvýšil na 10 779. Najvyšší prepočet výpožičiek na 1 ZVKČ mala opäť Liptovská knižnica GFB (29 429), Krajská knižnica dosiahla 22 891 výpožičiek, Turčianska knižnica 22 841, Kysucká knižnica 22 166 a Oravská knižnica A.H 18 650 výpožičiek na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti. Všetky regionálne knižnice vysoko presahujú v tomto parametri štandard MK SR (15 000 výpožičiek) ako aj hodnoty dosahované v tomto prepočtovom údaji v regionálnych knižniciach v iných krajoch.

V medziknižničnej výpožičnej službe iným knižniciam v r.2011 došlo k miernym úbytkom, nulovú činnosť vykázala Liptovská knižnica GFB, nárast i najvyšší počet mala opäť Oravská knižnica (543). Z iných knižníc zabezpečovala potreby svojich používateľov v najvyššom počte tentoraz Liptovská knižnica GFB (1 025), ktorej počet stúpol na temer dvojnásobok, ostatné knižnice v MVS z iných knižníc zaznamenali pokles počtu: Krajská knižnica mala 662, Oravská knižnica A.H. 488, Kysucká knižnica 239, najnižší počet mala z objektívnych dôvodov (SNK) Turčianska knižnica (15).

Výstupy bibliograficko-informačnej činnosti regionálnych knižníc hodnotíme v osobitnej časti.

Služby zdravotne znevýhodneným a iným špecifickým skupinám poskytovali regionálne knižnice aj v roku 2011 s ohľadom na požiadavky používateľov a vlastné personálne a technické možnosti.

3. Používatelia a ďalšie údaje

Používateľská základňa regionálnych knižníc v roku 2011 opäť klesla a to o 1 128 používateľov: väčší či zanedbateľný pokles zaznamenali všetky regionálne knižnice okrem Turčianskej knižnice, kde po vlaňajšom temer 11 %-nom poklese stúpili o 3,43 %. Najvyšší počet používateľov v prepočte na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti dosiahla aj v r. 2011 Kysucká knižnica (510), za ňou sa umiestnila Krajská knižnica (437), najnižší počet používateľov mala Turčianska knižnica (285). V prepočte potenciálnych používateľov (počet obyvateľov sídelného mesta) na 1 ZVKČ dosiahla najvyššiu hodnotu Turčianska knižnica (2 554) a Krajská knižnica (2 514), najnižšiu Kysucká knižnica (1 333). Percento používateľov z počtu obyvateľov kleslo o 0,48 %, percento detských používateľov z celkového počtu naopak stúplo o 0,66 %.

Najvyššie percento používateľov z počtu obyvateľov opäť dosiahla Kysucká knižnica (38,28 %), druhá v poradí bola Oravská knižnica (26,72 %). Na ďalších pozíciách sa umiestnila Liptovská knižnica GFB (17,68 %), Krajská knižnica (17,37 %), najnižšie percento mala Turčianska knižnica (11,16 %).

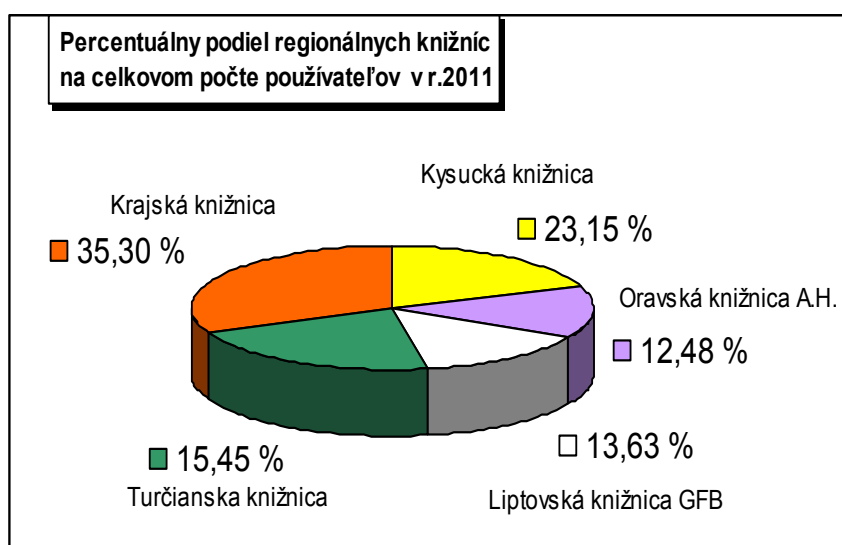
Detskí používatelia zaznamenali nárast v Liptovskej a Turčianskej knižnici, ktoré tak majú najvyššie percento používateľov do 15 rokov (34,30 a 32,89 %), v Oravskej knižnici ostal ich počet v podstate na rovnakej úrovni ako v roku 2010, ale percento z celkového počtu vzrástlo o necelé percento na 23,32 %. Obdobná situácia bola aj v Krajskej knižnici, keď napriek poklesu počtu detských používateľov ich percentuálny podiel sa zvýšil. V percente detských používateľov z počtu školopovinných detí suverénne najvyššiu hodnotu dosiahla opäť Kysucká knižnica (127,74 %), pričom zdanlivá nelogičnosť z tohto prepočtu vyplýva z toho, že knižnica registruje množstvo detských používateľov aj mimo svojho sídla, ale percento je vypočítané z počtu školopovinných detí priamo v Čadci. Poradovník ostatných knižníc v tomto prepočte percenta registrovaných detských čitateľov z počtu školopovinných detí je nasledovný:

Liptovská knižnica GFB (71,77 %), Krajská knižnica (54,67 %), Oravská knižnica (54,40 %) a Turčianska knižnica (50,38 %).

Počet návštevníkov regionálnych knižníc sa celkovo znížil o 23 050 a klesol tak v Kysuckej knižnici o 13,84 %, v Oravskej knižnici o 8,35 % a v Krajskej knižnici o necelé 3 %. Naopak počet návštevníkov vzrástol v Liptovskej a Turčianskej knižnici. Tak ako aj v uplynulom roku by pokles návštevníkov bol oveľa výraznejší, keďže v protíváhe k celkovému počtu návštevníkov návštevníci podujatí vo všetkých knižniciach okrem Krajskej knižnice vzrástli.

Používateľské zázemie regionálnych knižníc (potenciálni používatelia) ďalej klesá, pokles v roku 2011 však predstavoval len 349 obyvateľov, (- 0,16 %), v jednotlivých sídlach rôznou mierou:.

Služby regionálnych knižníc v r.2010 využívalo 19,02 % obyvateľov sídiel týchto knižníc, resp. regiónov.

4. Bibliograficko-informačná činnosť

V r. 2011 regionálne knižnice poskytli 180 926 registrovaných bibliografických a faktografických informácií, čo je nárast o temer 10 000, t.j. o 5,46 %. Vysoký nárast poskytnutých informácií zaznamenala tentoraz Liptovská knižnica GFB (+ 11 247), naopak Turčianska knižnica po vlaňajšom výraznom náraste zaznamenala pokles (- 2 311). V ostatných knižniciach sa počty poskytnutých bibliografických a faktografických informácií majú postupne narastajúcu tendenciu.

Najvyšší počet vypracovaných bibliografických výstupov vykázala opäť Kysucká knižnica (26), ostatné knižnice mali od 3 (Oravská knižnica A.H) po 6 (Liptovská knižnica GFB) vydaných bibliografických titulov.

Rešeršná činnosť, ktorou regionálne knižnice reagujú na informačné požiadavky svojich používateľov mala v predchádzajúcich rokoch stúpajúcu tendenciu, v roku 2011 ich celkový počet klesol o 74. Najvyšší počet spracovaných rešerší mala aj v roku 2011 Krajská knižnica (539), Turčianska a Kysucká knižnica spracovali temer rovnaký počet (154 a 152), Oravská knižnica A.H. spracovala 131 a Liptovská knižnica GFB 113 rešerší. Najväčší počet periodík monitoruje Krajská knižnica (112), výpožičky regionálnych dokumentov majú vo väčšine knižníc stúpajúcu tendenciu: najviac výpožičiek regionálnych dokumentov v roku 2011

zrealizovali Kysucká (4 136), Oravská (3 803) a Krajská knižnica (3 682). Najbohatšiu regionálnu databázu má Liptovská knižnica GFB (52 982 záznamov) a Kysucká knižnica (40 114 záznamov), ostatné knižnice majú medzi 17,5 tis. až po temer 18 tis. záznamov.

Počet **edičných titulov** sa v uplynulom roku znížil na 114 (- 28). Najvyšší počet titulov zaznamenala napriek medziročnému poklesu opäť Kysucká knižnica, ktorá vydala 47 titulov, druhý najvyšší počet mala Liptovská knižnica GFB (27). Ostatné knižnice vydali nasledovné počty edičných výstupov: Oravská knižnica A.H. 23, Krajská knižnica 11 a Turčianska knižnica 6 titulov.

V rámci **kultúrno-spoločenskej činnosti** regionálne knižnice zrealizovali 3 408 podujatí, čo predstavuje zvýšenie o 190, na ktorom sa podieľala najmä Oravská, Liptovská a Turčianska knižnica. Najvyšší medziročný nárast zaznamenala opäť Oravská knižnica A.H. (+ 78), ktorá tak uskutočnila najväčší počet podujatí (864), druhý najvyšší počet podujatí zrealizovala Turčianska knižnica (742), Krajská knižnica 698, Liptovská knižnica GFB 578 a Kysucká knižnica 526. Tradične časť podujatí regionálnych knižníc bola koncentrovaná do celoslovenského Týždňa slovenských knižníc, všetky knižnice sa zapojili do rôznych aktivít v rámci medzinárodného podujatia Noc s Andersenom, rovnako sa zapojili do súťaže organizovanej Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov Knižný Vševedko, celoslovenskej čitateľskej súťaže Čítame s Osmijankom, po druhýkrát prezentovali svoje inštitúcie a regionálnych autorov na knižnom veľtrhu Bibliotéka, všetky regionálne knižnice realizovali súťaž pre širokú verejnosť s aktualizovaným názvom Kniha Horného Považia, Krajská knižnica pokračovala ďalším ročníkom medzinárodnej literárno-výtvarnej súťaže Tvoríme vlastnú knihu.

S výnimkou Liptovskej knižnice GFB ostatné knižnice realizovali množstvo podujatí vyplývajúcich z medzinárodných projektov, najmä mikroprojektov v operačných programoch cezhraničnej spolupráce Česká republika – SR a Poľská republika – SR. Krajská knižnica okrem toho realizovala aktivity v rámci medzinárodného projektu LLP Gruntwig. Uvádzame najvýznamnejšie a najzaujímavejšie podujatia regionálnych knižníc:

Kysucká knižnica (526):

- Seminár *Peter Jilemnický – chcený – nechcený ?*
- Podujatia projektu „*Knižnica na cestách*“
- Aktivity projektu pre zdravotne a sociálne znevýhodnené deti „*Aj pre nás slnko svieti*“
- *Starneme dôstojne* – aktivity projektu
- *Rok E.A.Cernana na Kysuciach*

Oravská knižnica (864):

- *Rok Martina Hattalu na Orave*
- *Les ukrytý v knihe, Naj lesná kniha*
- Projekt orientovaný na deti *Čítať si je paráda*
- *Večný zápas* – adventný literárny podvečer
- *Darujme si kúsok historických tradícií* – medzinárodný projekt

Liptovská knižnica GFB (578):

- *Piktogramy* - literárna dielňa pre žiakov ZŠ
- *V básničke sa skrýva obraz, v obraze báseň* – literárna dielňa pre gymnazistov
- *Podťe s nami za poznaním* – aktivity projektu
- *Ženské spisovateľky boli aj pred sto rokmi*

- *Pocta Belopotockému – 5.ročník*

Turčianska knižnica (742):

- *Deň ľudovej rozprávky*
- *Hudba nám pomáha* – projekt pre zdravotne a sociálne znevýhodnené deti
- *Venované mamám*
- *Počúvajte starších*
- *Odstraňujeme bariéry* – projekt orientovaný na odstraňovanie informačných bariér znevýhodnených používateľov

Krajská knižnica (698):

- *Vám, moji rodni* – spomienkové pásmo v rámci Roka osobnosti Jána Frátrika na Hornom Považí aj ako sprievodné podujatie Žilinského literárneho festivalu
- *Expedícia MARS* – otvorenie semifinále medzinárodnej súťaže
- *Global Home for Teachers* – workshop Britského centra pre učiteľov anglického jazyka
- *Tvoja správna voľba* – cyklus podujatí zameraný na prevenciu patologických javov
- *Príbeh jedného dokumentu* – cyklus prednášok o 2. svetovej vojne a SNP

Hardvérové vybavenie, internetizácia

Celkový počet osobných PC vzrástol o 13, najviac v Oravskej knižnici A.H. (+ 5), Turčianska knižnica zaznamenala zníženie počtu o 1 PC, v ostatných knižniciach bolo zvýšenie o 2 – 4 PC. Počet PC s internetom pre verejnosť sa celkovo zvýšil o 9, konkrétne však len v Kysuckej knižnici (+ 2), v Turčianskej knižnici (+ 3) a v Krajskej knižnici (+ 4), v Oravskej a Liptovskej knižnici GFB knižnici ostal stav nezmenený.

Prvenstvo v počte PC pre verejnosť s internetom si udržala aj naďalej Krajská knižnica (32), druhý najvyšší počet má Turčianska knižnica (25), ďalej Kysucká knižnica má 19 PC, Oravská knižnica 10 PC a Liptovská knižnica GFB má 8 PC. Internetové pripojenie pre verejnosť tak ponúkajú knižnice na 94 staniciach. Pripojenie na WiFi môžu využiť len návštevníci Krajskej knižnice. Vlastnú www stránku majú všetky regionálne knižnice, elektronický katalóg nemá vystavený na internete len Turčianska knižnica. V roku 2010 sa po prvý krát sledoval v štatistike počet databáz vytvorených knižnicou, Liptovská knižnica GFB uviedla 1, ostatné regionálne knižnice po 2 databázy, tento stav ostal aj v roku 2011 nezmenený.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov regionálnych knižníc v roku 2011 klesol na 130,99 (- 6,69). Pokles počtu zamestnancov vykázali všetky knižnice: percentuálne najvyšší pokles mala Kysucká (- 8,16 %) a Liptovská knižnica GFB (- 8,07 %), v Oravskej knižnici o 5,41 %, Krajskej knižnici o 3,24 %, Turčianska knižnica mala najnižší pokles 2,11 %. V počte zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti (ZVKČ) nedošlo až k takému značnému poklesu, keď celkový počet sa znížil o 2,59 úväzku, čo percentuálne predstavuje 2,14 %. Jedinou knižnicou, ktorej zníženie počtu ZVKČ kopíroval zníženie celkového počtu zamestnancov bola Liptovská knižnica GFB.

Pokles počtu zamestnancov sa premietol do ich zhoršenej kvalifikačnej štruktúry: celkový počet zamestnancov s VŠ knihovníckym vzdelaním sa v porovnaní s rokom 2010 znížil o 1,48 úväzku a to predovšetkým v Krajskej knižnici (- 1,73 úv.), v ktorej však napriek tomu takto kvalifikovaní zamestnanci tvorili až 32,22 % z počtu ZVKČ. Ostatné knižnice majú podstatne nižšie zastúpenie zamestnancov s VŠ knihovníckym vzdelaním: Liptovská knižnica GFB 7,14 %, Kysucká knižnica 5,26 %, Turčianska knižnica 5,51 %, Oravská knižnica nemá žiadneho. Počet zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním zaznamenal početne (- 5,45 úv.) aj percentuálne (- 8,64 %) výraznejší pokles, a to v Turčianskej knižnici (- 19 %),

v Kysuckej knižnici (- 14,29 %) a v Liptovskej knižnici GFB (- 12,56 %), v Oravskej knižnici ostal stav nezmenený, v Krajskej knižnici bol nárast o 4 %. Najviac zamestnancov so SŠ knihovníckym vzdelaním mala v uplynulom roku Krajská knižnica (19,30), Kysucká knižnica 12, Turčianska a Liptovská knižnica GFB temer zhodne 11,33 a 11, najmenej – 4 pracovníkov so stredným knihovníckym vzdelaním mala Oravská knižnica A.H. Tento stav znamená, že v otázke kvalifikácie pracovníkov v odbore – nie všetky regionálne knižnice majú optimálne personálne zabezpečenie: najvyššie zastúpenie zamestnancov s knihovníckou kvalifikáciou VŠ a SŠ z počtu zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti má Krajská knižnica (88,22 %), ďalej Liptovská knižnica GFB (85,71 %), Kysucká knižnica (68,42 %), Turčianska knižnica má 55,42 % a Oravská knižnica 28,57 % zamestnancov s knihovníckou kvalifikáciou.

Počet pracovníkov s iným VŠ vzdelaním v uplynulom roku rovnako klesol a to o 3,44 úväzku a dosiahol celkový počet 16,14, čo je o 2,32 úv. vyšší počet než stav vysokoškolákov s knihovníckym vzdelaním, avšak pokles zamestnancov s iným VŠ vzdelaním bol len v Krajskej knižnici (- 5,86), v niektorých knižniciach ich počet vzrástol. V jednotlivých knižniciach je ich počet nasledovný: Kysucká (3), Oravská (4), Liptovská (2), Turčianska (6) a Krajská knižnica (1,14). Percentuálne zastúpenie vysokoškolákov bez ohľadu na druh absolvovaného štúdia z celkového počtu zamestnancov jednotlivých regionálnych knižníc je diferencované: Kysucká knižnica 17,77 %, Oravská knižnica A.H. 22,86 %, Liptovská knižnica GFB 16,66 %, Turčianska knižnica 25,99 % a Krajská knižnica 25,97 %.

4. Finančné ukazovatele, nákup knižničných fondov

Príjmy z hlavnej činnosti regionálnych knižníc dosiahli v r.2011 čiastku 1 776 546 eur, čo predstavuje medziročný pokles 211 767 eur, t.j. 10,65 %. **Transfery na činnosť z rozpočtu VÚC** (vrátane kofinancovania projektov GS MK SR) boli vo výške 1 405 511 eur, t.j. nižšie o 60 855 eur (- 4,15 %). Percentuálne zníženie v jednotlivých knižniciach bolo nasledovné: v Kysuckej knižnici o 0,64 %, v Oravskej knižnici o 10,31 %, v Liptovskej knižnici GFB o 6,34 %, v Turčianskej knižnici o 2,28 11 % a v Krajskej knižnici o 3,88 %.

Osobné náklady regionálnych knižníc do istej miery korešpondovali s pohybom v stave pracovníkov: medziročný pokles osobných nákladov bol 6,42 %, z rozpočtu ŽSK cca 5 %. V jednotlivých regionálnych knižniciach bolo zníženie objemu osobných nákladov nasledovné: v Kysuckej knižnici (- 9,52 %), v Oravskej knižnici A.H. (- 10,33 %), v Liptovskej knižnici GFB (- 7,69 %), v Turčianskej knižnici (- 2,06 %) a v Krajskej knižnici (- 5,33 %). **Obdobne mzdové náklady** v regionálnych knižniciach klesli o 6,25 %.

Priemernú mzdu ovplyvňuje, t.j. vo väčšine prípadov znižuje podiel pracovníkov robotníckych profesií na celkovom počte zamestnancov. Táto skutočnosť sa premietla v jednotlivých knižniciach v celkovej priemernej mzde: v Kysuckej knižnici bola 579 eur, v Oravskej knižnici A.H. 531 eur, Liptovskej knižnici GFB 539 eur, Turčianskej knižnici 576 eur a v Krajskej knižnici 550 eur. Iba v Oravskej a Turčianskej knižnici bola priemerná mzda bez robotníckych profesií nižšia ako celková priemerná mzda.

Prepočet **príspevku zriadovateľa na 1 obyvateľa sídla knižnice** sa diferencovane znížil vo všetkých regionálnych knižniciach: v Kysuckej knižnici o 0,05 €, čo bol aj najmenší medziročný rozdiel, v Oravskej knižnici A.H. o 1,03 € (naopak najvyšší pokles), v Liptovskej knižnici GFB o 0,40 €, v Turčianskej knižnici o 0,12 € a v Krajskej knižnici o 0,20 € na obyvateľa sídla. Rozdiel medzi najnižším a najvyšším príspevkom sa v roku 2011 zvýšil na 5,67 €, t.j. najnižší príspevok pre Krajskú knižnicu 5,14 € je 47,55 % najvyššieho (Kysucká knižnica 10,81 €).

V prepočte **príspevku zriadovateľa na používateľa**, ktorý okrem relevancie financovania jednotlivých knižníc rovnako ako nasledujúci ukazovateľ vyjadruje aj ich výkonnosť, sa

poradie oproti minulému roku nezmenilo: najvyššia dotácia 48,89 € na 1 používateľa bola aj v roku 2011 v Turčianskej knižnici, Liptovská knižnica GFB 34,97 €, Oravská knižnica 34,12 €, Krajská knižnica 29,58 € a Kysucká knižnica 28,22 €, čo súvisí s mimoriadne vysokým počtom používateľov.

V prepočte *príspevku zriaďovateľa na 1 výpožičku* dosiahli knižnice iné poradie: Oravská knižnica 0,68 €, Kysucká knižnica 0,65 €, Turčianska knižnica 0,61 €, Krajská knižnica 0,56 € a Liptovská knižnica GFB 0,48 €, čo súvisí s so značným medziročným nárastom výpožičiek v tejto knižnici.

Tržby - poplatky za knižničné činnosti dosiahli regionálne knižnice v čiastke 126 029 €, čo je o 4 943 € menej než v r.2010. Pokles v rôznej výške zaznamenali okrem Krajskej knižnice (+ 924 €) všetky regionálne knižnice: Kysucká knižnica (- 12,94 %), Oravská knižnica A.H. (- 4,70 %), Liptovská knižnica GFB (- 3,45 %) a Turčianska knižnica (- 7,56 %). V absolútnych číslach dosiahla najvyššie tržby z knižničnej činnosti opäť Krajská knižnica (61 105 €), čo predstavuje viac ako 48 % z celkovej čiastky, druhá v poradí je naďalej Kysucká knižnica (23 651 €, t.j. necelých 19 % z celku), Turčianska knižnica niečo cez 15 000 €, Oravská 13,5 tis. € a Liptovská knižnica GFB 12 665 €. Z pohľadu najvyššieho percentuálneho podielu tržieb z knižničnej činnosti z príjmov z hlavnej činnosti dosiahli knižnice nasledovné hodnoty, poradie ostalo rovnaké ako v roku 2010: Krajská knižnica 10,52 %, Kysucká knižnica 7,07 %, Oravská knižnica A.H. 5,40 %, Liptovská knižnica GFB 5,17 % a Turčianska knižnica 4,12 %.

Svoje potreby nekryté rozpočtom sa usilovali knižnice aspoň čiastočne saturovať z projektov: Kysucká knižnica spracovala 6, Oravská knižnica A.H. 14, Liptovská knižnica GFB 7, Turčianska knižnica 10 a Krajská knižnica 11 projektov do rôznych grantových systémov. Toto úsilie ale aj úspešná snaha o získanie mimorozpočtových prostriedkov od iných donorov sa následne premietlo do získaných **iných výnosov, darov, grantov** (mimo kapitálových grantov): Kysucká knižnica 37 058 €, Oravská knižnica A.H. 58 701 €, Liptovská knižnica 29 167 €, Turčianska knižnica 19 156 € a Krajská knižnica 81 103 €. Celkový objem týchto prostriedkov sa medziročne zvýšil o 55 538 € (viac ako 24 %), keď všetky knižnice okrem Kysuckej získali vyššie sumy než v predchádzajúcom roku, pričom najvyšší medziročný nárast týchto zdrojov mala Oravská knižnica A.H.

Prostriedky získané zo štátneho rozpočtu však klesli o 33 % a dosiahli výšku 74 736 €. Tieto prostriedky získali knižnice najmä na knižničné fondy a ich ochranu, realizáciu podujatí a kultúrne poukazy.

Ďalšie finančné prostriedky získali knižnice od iných donorov – fyzických i právnických osôb, ako sídelné mestá, miestne grantové systémy, nadácie, spolky, ktorými podporili nákup knižničných dokumentov, najmä však aktivity regionálnych knižníc. Tie boli podporené aj z európskych zdrojov, ale v iných výnosoch a grantoch sa nezobrazili, pretože do regionálnych knižníc sa dostali prostredníctvom ŽSK.

Výdavky na hlavnú činnosť medziročne klesli o 227 234 € (11 %) a v r.2011 tak dosiahli úroveň 1 827 566 €. Najvýraznejší medziročný pokles mala Kysucká (- 16,18 %) a Krajská knižnica (- 13,82 %), Liptovskej knižnici GFB klesli výdavky o 10,72 %, Turčianskej knižnici o 6,93 % a Oravskej knižnici o 2,73 %.

Prostriedky na nákup knižničných fondov zaznamenali ďalší medziročný pokles a to o 20 857 €, čo je 17,57 %. V jednotlivých knižniciach bol pokles zdrojov na fondy nasledovný: Kysucká knižnica (- 25,52 %), Oravská knižnica (- 11,25 %), Liptovská knižnica GFB (- 25,12%) a Krajská knižnica (- 228,33 %); jedinou knižnicou s nárastom finančných prostriedkov na knižničné fondy bola tentoraz Turčianska knižnica (+ 16,89 %).

V porovnaní s čiastkami odporúčanými na nákup knižničných fondov, schválenými MK SR v rámci štandardov pre verejné knižnice dosiahli jednotlivé regionálne knižnice kraja v tomto ukazovateli nasledovné percentuálne plnenie:

Kysucká knižnica	34,05 %
Oravská knižnica A.H.	45,71 %
Liptovská knižnica GFB	23,10 %
Turčianska knižnica	28,12 %
Krajská knižnica	33,89 %

Bez podpory rôznych grantových systémov, nadácií a iných donorov, v niektorých prípadoch dotácií zo svojich sídelných miest, by bol prepad prostriedkov na knižničné fondy oveľa väčší.

Pokiaľ by sme hodnotili plnenie štandardov v tomto ukazovateli len z rozpočtových prostriedkov knižníc bez mimorozpočtových zdrojov, bolo by plnenie nasledovné:

Kysucká knižnica	22,76 %
Oravská knižnica A.H.	22,83 %
Liptovská knižnica GFB	11,74 %
Turčianska knižnica	14,53 %
Krajská knižnica	20,11 %

Mimorozpočtové zdroje na nákup knižničných fondov tvorili temer 44 % z celkového objemu. V jednotlivých knižniciach bol podiel mimorozpočtových prostriedkov na financovaní knižničných fondov nasledovný: v Kysuckej knižnici tvoril 33,15 %, Oravskej knižnici A.H. 50,05 %, Liptovskej knižnici GFB 49,16 %, Turčianskej knižnici 48,33 % a v Krajskej knižnici 40,67 %.

Ani v r. 2011 neboli regionálnym knižniciam poskytnuté žiadne *kapitálové výdavky*.

B. VEREJNÉ KNIŽNICE ŽILINSKÉHO KRAJA SPOLU

Sieť 303 verejných knižníc kraja v Žilinskom kraji mala v roku 2011 nasledovnú skladbu:

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou s 8 pobočkami
- 4 regionálne knižnice so 7 pobočkami
- 13 mestských knižníc s 8 pobočkami
- 27 profesionalizovaných obecných knižníc s 2 pobočkami
- 254 neprofesionalizovaných obecných knižníc so 4 pobočkami.

Ako sme už konštatovali, počty profesionalizovaných a neprofesionalizovaných knižníc sa vzhľadom na úzku väzbu k meniacemu sa rozsahu vykázaných otváracích hodín môžu medziročne meniť. Celkový počet pobočiek sa v roku 2011 zvýšil na 29. V roku 2011 boli zrušené 3 knižnice – 1 v okrese Martin, 1 v okrese Liptovský Mikuláš a 1 v okrese Námestovo, ktorá vypadla zo siete verejných knižníc začlenením do školskej knižnice.

Počet stagnujúcich knižníc každoročne stúpa, v roku 2011 sa zvýšil zo 44 na 45, stagnujúce knižnice sú najmä v okresoch Dolný Kubín (5 – 20,83 %), Liptovský Mikuláš (10 – 18,51 %), Martin (6 – 15,38 %), Námestovo (7 – 31,82 %), Turčianske Teplice (4 – 16,67 %) a Žilina (7 – 13,46 %). Svoju činnosť obnovila 1 knižnica v okrese Dolný Kubín, 1 v okrese Martin a 2 knižnice v okrese Turčianske Teplice.

Počet knižníc, ktoré nedostali finančné prostriedky na nákup knižničných fondov sa každoročne zvyšuje: kým v r. 2005 to bolo 44 knižníc, v roku 2011 až 105, čo je viac ako tretina knižníc. „Prvenstvo“ v najvyššom percente knižníc bez prostriedkov na nákup knižničných fondov dosiahol opäť oravský región (50 %), liptovský región vyše 37 %, kým turčiansky región si o niečo polepšil a dosiahol 31,67 %, v hornopovažskom regióne (okresy Žilina a Bytča) sa naopak podiel knižníc bez prostriedkov na knižničné fondy zvýšil na viac ako 34 %, v kysuckom regióne to bolo aj tento rok najmenej – 15 %.

Počet automatizovaných knižníc v kraji je 36. V percentuálnom vyjadrení podielu automatizovaných knižníc z celkového počtu knižníc v regiónoch, je najvyššia automatizácia v kysuckom regióne (vyše 27 %), v oravskom 15,52 %, v liptovskom regióne je to 11,54 %, v hornopovažskom 9,52 %, najnižšie zastúpenie automatizovaných knižníc je v turčianskom regióne – početne 3 a percentuálne 4,76 %. V r. 2011 vzrástol počet internetizovaných verejných knižníc zo 70 na 71 knižníc. Percentuálne najvyššia internetizácia je zastúpená opäť v knižniciach kysuckého regiónu (51,52 %), v turčianskom regióne je to 28,57 %, v hornopovažskom necelých 27 %, v oravskom a liptovskom je podobný stav (13,79 a 14,10 %).

Metodiky pre mestské a obecné knižnice, ako aj pre knižnice iných sietí v roku 2011 vykonávali metodičky v rozsahu 5,5 úväzkov. Tento údaj nie je celkom presný, pretože metodičky v Kysuckej, Oravskej a Liptovskej knižnici GFB v rámci svojho úväzku vykonávajú aj iné odborné činnosti, resp. majú kumulovanú funkciu. Okrem štandardných aktivít bola naďalej značná pozornosť venovaná pomoci pri spracovávaní projektov. Počet knižníc, pre ktoré regionálne knižnice zabezpečovali centrálny nákup knižničných fondov sa znížil na 5 v Turčianskej knižnici a 25 v Kysuckej knižnici.

1. Knižničný fond

V roku 2011 dosiahli knižničné jednotky verejných knižníc kraja počet 2 398 125, čo je o 10 109 KJ menej ako v uplynulom roku a to najmä v dôsledku intenzívnejšej aktualizácie fondov. Napriek tomu prírastky celkom mierne vzrástli na 38 200 KJ, avšak nie zásluhou zvýšeného nákupu – prírastky kúpou klesli o 9 %, ale väčším počtom darov, ktoré medziročne vzrástli o 20 %. Podiel prírastkov kúpou sa znížil na 59 % celkových prírastkov. Prírastok KF kúpou na 100 obyvateľov sa znížil o 0,30 KJ a dosiahol hodnotu 3,48 KJ. Úbytky dosiahli počet 41 241 KJ, čo je 22 %-ný nárast oproti uplynulému roku. V skladbe knižničných fondov nenastali výrazné zmeny: naďalej najvyššie zastúpenie má krásna literatúra pre dospelých (41 %), mierne sa znížil podiel krásnej literatúry pre deti (27,29 %), naopak veľmi mierne vzrástol podiel odbornej pre dospelých (26,75 %), odborná literatúra pre deti tvorí 4,90 %. V jednotlivých druhoch literatúry sú zahrnuté aj špeciálne dokumenty (najmä audiovizuálne a elektronické), ich zastúpenie je však marginálne – AV dokumenty tvoria 1,42 %-ný podiel z celkového počtu knižničných jednotiek.

Verejné knižnice kraja poskytovali svojim používateľom v roku 2011 spolu 1 065 titulov (- 5 %) periodickej tlače v 1 185 exemplároch (- 6,55 %).

2. Výpožičky

Situácia v roku 2011 sa príliš nelíšila od roku 2010: okrem 3 okresov vo všetkých ostatných výpožičky viac alebo menej klesli. Vzrástli len v okrese Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, tu najmä zásluhou enormného rastu výpožičiek v Liptovskej knižnici GFB a v okrese Martin. Celkovo výpožičky vo verejných knižniciach kraja klesli o 141 660 (4 %), v okresoch Čadca, Ružomberok a Žilina zaznamenali pokles od 4,7 po necelých 6 %, okresy Dolný Kubín

a Turčianske Teplice temer 13 %, knižnice okresu Tvrdošín znásobili pokles výpožičiek na 16 %, okres Námestovo zachoval aj v roku 2011 tempo poklesu výpožičiek, ktoré klesli o ďalších vyše 21 %. Ak hodnotíme výpožičky podľa jednotlivých typov knižníc, najväčší pokles bol v profesionalizovaných knižniciach (- 8 %) a to napriek profesionalizácii predtým neprofesionálnej knižnice v okrese Ružomberok a zvýšenému počtu výpožičiek najmä v okresoch Čadca a Liptovský Mikuláš. Temer 7 %-ný pokles výpožičiek bol v neprofesionálnych knižniciach, ktoré sa znížili vo všetkých okresoch okrem Kysuckého Nového Mesta a Tvrdošína. O niečo pozitívnejšia situácia bola v mestských knižniciach (pokles – niečo cez 4 %), pričom výpožičky vzrástli v mestských knižniciach okresov Kysucké Nové Mesto, Martin, Námestovo a Žilina, rast výpožičiek v týchto knižniciach zabránil ich ešte väčšiemu prepadu. Kým v okresoch Bytča, Čadca a Ružomberok bol pokles od cca 2,5 – 4 %, v okrese Liptovský Mikuláš už 8 %, Turčianskych Tepliciach 15 % (časť poklesu ide na vrub skonsolidovaniu vlni nesprávne vykázaných výpožičiek) a najvýraznejší pokles – až 22 % bol v okrese Tvrdošín.

Kým v uplynulom roku vzrástli iba výpožičky odbornej literatúry pre dospelých a prezenčné výpožičky, v roku 2011 výpožičky všetkých druhov výpožičiek s výnimkou výpožičiek krásnej literatúry pre dospelých klesli v rozpätí od 4,4 % (výpožičky krásnej literatúry pre deti) cez výpožičky periodík (- 6,66 %) až po výpožičky odbornej literatúry pre dospelých a odbornej literatúry pre deti, ktoré sa znížili cca o 7,5 %. Radikálne zníženie zaznamenali výpožičky špeciálnych dokumentov (- 44,75 %), ktoré však temer v celom rozsahu ide na vrub regionálnych knižníc: Kysuckej, Turčianskej a Krajskej knižnice. V jednotlivých typoch knižníc boli rozdielne, v niektorých prípadoch prekvapujúce výsledky: v mestských knižniciach klesli výpožičky odbornej literatúry pre dospelých, krásnej literatúry pre deti a periodík, naopak výpožičky krásnej literatúry pre dospelých a odbornej literatúry pre deti stúpili, v profesionalizovaných knižniciach bol pokles výpožičiek krásnej literatúry pre dospelých a všetkých dokumentov pre deti, stúpili výpožičky odbornej literatúry pre dospelých a periodík, v neprofesionálnych knižniciach klesli výpožičky všetkých typov dokumentov. V posledných rokoch registrujeme nepriaznivý trend v čítaní detských čitateľov: v profesionalizovaných a neprofesionalizovaných knižniciach napriek tomu, že väčšinu ich používateľov tvoria deti, výpožičky detskej literatúry klesajú. Vo výpožičkách špeciálnych dokumentov sa zopakovala situácia z predchádzajúcich rokov: ich počet sa zvýšil, výpožičky naopak klesli. Na rozdiel oproti uplynulému roku v roku 2011 počet prezenčných výpožičiek v dôsledku ich enormného prepadu najmä v Oravskej a Kysuckej knižnici klesol o 56 874, ale stále presahuje 33 % z celkového počtu.

Medziknižničná výpožičná služba iným knižniciam vzrástla o 32 dokumentov, pričom najvyšší počet vypožičaných dokumentov zo svojich knižníc vypožičali opäť v okrese Dolný Kubín. MVS z iných knižníc celkovo zaznamenala pomerne výrazný nárast o temer 8 %, najvýraznejší v okrese Liptovský Mikuláš a Námestovo, ale naopak v niektorých okresoch oproti predchádzajúcemu roku klesla.

3. Používatelia a ďalšie údaje

V roku 2011 došlo k ďalšiemu medziročnému poklesu používateľov celkovo o 4 %, najväčší pokles bol v knižniciach okresu Tvrdošín (- 16,78 %), Žilina (- 6 %), Ružomberok (- 4,77 %) a Čadca (- 4 %). Nárast alebo udržanie vlnajšieho počtu sa nepodaril knižniciam žiadneho okresu.

V dôsledku zníženia počtu používateľov kleslo aj ich percento z počtu obyvateľov a to o 0,36 %, keď dosiahlo hodnotu 11,87 %. Najvyššie percento používateľov z počtu obyvateľov si opäť udržali knižnice okresov Čadca (16,17 %) a Dolný Kubín (18,31 %). Medzi 11 – necelých 13 % mali knižnice v okresoch Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš a Žilina,

najnižšie percento používateľov z počtu obyvateľov mali opäť knižnice okresu Turčianske Teplice (6,60 %).

Najvyšším percentom klesli používatelia v neprofesionálnych knižniciach (- 8,88 %), v profesionalizovaných knižniciach bol pokles o 5,67 % a v mestských knižniciach 3,94 %.

Počet detských používateľov v roku 2011 klesol o niečo nižším podielom než celkový počet používateľov, a to o 3,76 %, opäť najviac v okrese Tvrdošín (-17,48 %), v okresoch Ružomberok a Žilina o temer 7 %. Vzhľadom na väčší úbytok dospelých než detských používateľov sa percento detí z celkového počtu mierne zvýšilo na 36,72 %. Kým v mestských knižniciach bol pokles detí zanedbateľný, v profesionalizovaných knižniciach bol už temer 6 %-ný a v neprofesionálnych knižniciach skoro 11 %-ný.

Výraznejšie než v predchádzajúcom roku klesol počet návštevníkov (- 3,47 %), počet obyvateľov ako potenciálnych používateľov verejných knižníc klesol oba o 1,66 %.

Ďalšie činnosti v mestských, profesionalizovaných a neprofesionálnych knižniciach:

- zásluhu na zvýšenom počte kultúrno-vzdelávacích podujatí, ako aj informačnej výchovy majú mestské a profesionalizované knižnice, neprofesionálne knižnice naopak zaznamenali značný pokles najmä podujatí
- edičnú činnosť vykázala opäť len MsK v Rajci, ktorá sa podieľa na vydávaní miestneho periodika
- počítačová vybavenosť zaznamenala v uplynulom roku mierny posun v profesionálnych a neprofesionálnych knižniciach, v ktorých pribudli po 2 PC s internetom pre verejnosť, naopak v mestských knižniciach ich počet o 2 klesol (MsK Rajec), v neprofesionálnych knižniciach pribudli 2 www stránky
- v počte zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti k výraznému poklesu: v mestských knižniciach sa ich počet znížil reálne o 9,52 %, ale v neprofesionálnych knižniciach temer o 50 % v dôsledku striktného pokynu o nevykazovaní knihovníkov pracujúcich na niektorú z foriem dohody.

4. Finančné prostriedky, nákup knižničných fondov

Náklady na hlavnú činnosť v roku 2011 vo verejných knižniciach Žilinského kraja dosiahli čiastku 2 725 430 eur, ktorá predstavuje zníženie oproti uplynulému roku o vyše 230 tisíc €, t.j. o 8 %. Mzdové náklady v dôsledku reálneho zníženia počtu úväzkov ale aj nevykázaním knihovníkov pracujúcich na dohodu klesli o 6,5 %. Ich podiel na celkových výdavkoch knižníc tvorí cca 48 %, zároveň novovykazované prostriedky na pracovníkov na dohodu tvorili 30 497 €. Prostriedky na nákup knižničných fondov klesli o vyše 8 %.

Transfery na činnosť klesli o 277 160 €, z rozpočtu Žilinského samosprávneho kraja sa regionálnym knižniciam po odpočítaní grantových prostriedkov, ktoré prechádzajú cez VÚC reálna dotácia znížila o 242 247 € (- 14,7 %). Z rozpočtov obcí klesli dotácie o 38 423 € (- 5 %), dotácie od iných subjektov vzrástli o 3 %. V mestských knižniciach celkovo klesli dotácie o 4,11 %, pozitívne je, že nie vo všetkých okresoch. Najvýraznejšie zníženie bolo v okresoch Tvrdošín (36,64 %), Martin (skoro 27 %), Liptovský Mikuláš (temer 20 %). V profesionalizovaných knižniciach bol celkový pokles transferov na činnosť síce iba 2,6 %-ný, v okrese Liptovský Hrádok však temer 17 %-ný a v okrese Námestovo skoro 30 %-ný. V neprofesionálnych knižniciach klesli dotácie spolu o 4,2 %, najviac v okresoch Námestovo (47,42 %) a Ružomberok (17 %).

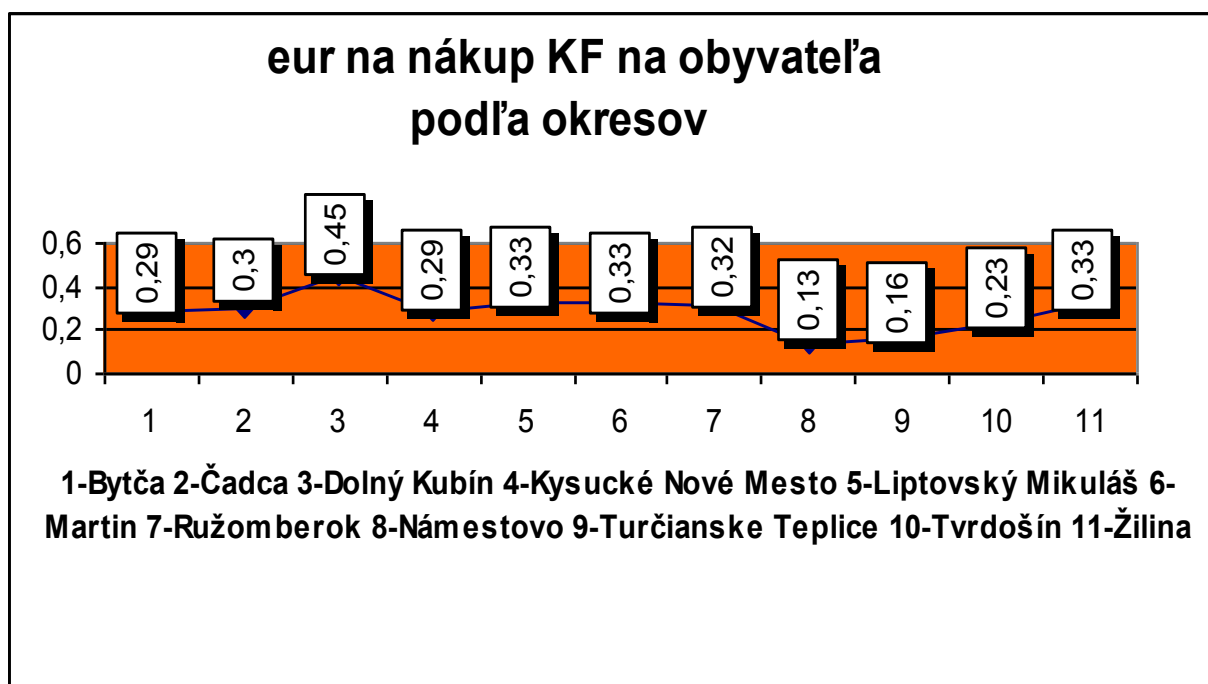
Kým celkové ***tržby*** knižníc klesli o 1,32 %, ***poplatky za knižničné činnosti*** o 3,11 %.

Iné výnosy, dary a granty v r. 2011 vzrástli o 43 685 € (16,61 %). Podpora zo štátneho rozpočtu však klesla o 29 069 € (vyše 21 %), keď dosiahla čiastku 106 511 €, v nej sú

premietnuté najmä prostriedky z Dotácií MK SR, ale v niektorých knižniciach aj refundácia nákladov na chránené pracovné miesta.

Finančné prostriedky na nákup knižničných fondov boli v roku 2011 použité vo výške 198 629 €, čo je ďalšie medziročné zníženie, tentoraz o 17 841 € (cca 8 %). Najvýraznejší pokles prostriedkov na nákup knižničných fondov bol aj napriek získaným grantovým dotáciám aj tento rok v regionálnych knižniciach (- 17,57 %), v neprofesionálnych knižniciach bol pokles o 8,75 %, najmä v knižniciach okresov Kysucké Nové Mesto (- temer 32 %), Bytča (- 28 %), Tvrdošín (- 23,18 %) Ružomberok (- 19 %) a Žilina (1 temer 15 %). V profesionálnych knižniciach klesli zdroje o necelé 2 %, ktorý pokles temer v úplnosti ide na vrub knižníc okresu Čadca, ich zníženie prostriedkov bolo o temer 22 %. Mestské knižnice prekvapujúco zaznamenali nárast o vyše 14 %, hoci v okresoch Liptovský Mikuláš (MsK Liptovský Hrádok) klesli zdroje na nákup fondov o viac než 27 % a v okrese Námestovo o vyše 16 %.

Najvyššie prostriedky na nákup fondov na 1 obyvateľa mali knižnice okresu Dolný Kubín (0,45 €), okres mal tak aj najvyšší prírastok kúpou na 100 obyvateľov (5 KJ), najnižšie hodnoty mali okresy Námestovo (0,13 €/1 obyvateľa a 2 KJ na 100 obyvateľov) a okres Turčianske Teplice(0,16 €/1 obyvateľa a 3 KJ na 100 obyvateľov). V ostatných okresoch bola prepočte prostriedkov na 1 obyvateľa dosiahnutá hodnota okolo 0,30 € a v prírastku kúpou zväčša 3 KJ na 100 obyvateľov.

Vydala: Krajská knižnica v Žiline
Zostavila: Mgr. Mária Balkóciová
Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková
Rok vydania: 2012
Počet strán: 16 + tab.prílohy
Počet výtlačkov: 7

